

06/2013

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2012

Marja Kiviniemi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2013

ISSN-L 1459-3823

ISSN 1459-3823 (painettu)

ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastoraportissa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2012 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja eläkelaitosten sijoitustoiminnasta. Raportin liitteeksi on koottu keskeisimpiä tilastosarjoja vuosilta 2010–2012 ja esitetty työeläkejärjestelmässä vuosina 2011 ja 2012 liikkuneet rahavirrat lähtien vuoden alun varoista ja päätyen vuoden lopun varoihin. Tilastoliitteen kokoamistyössä on ollut mukana myös Eläketurvakeskuksen asiantuntija Eeva Puuperä.

Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2012 yhteensä 22 miljardia euroa ja vakuutusmaksuja kerättiin 23 miljardia euroa. Työeläkevaroja oli vuoden lopussa kaikkiaan 150 miljardia euroa. Työeläkesijoitukset tuottivat hyvin, keskituotto käyvin arvoihin nousi 9,8 prosenttiin ja sijoitusvarallisuus kasvoi lähes kymmenen prosenttia vuoden takaisesta. Eläkevarojen määrä kohosi 78 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Lakisääteisten työeläkemenojen osuus bruttokansantuotteesta oli 11 prosenttia ja palkkasummasta 27 prosenttia.

Helsingissä joulukuussa 2013

Eläketurvakeskus

Raportissa käytetyt lakilyhenteet:

TyEL Työntekijän eläkelaki

MEL Merimieseläkelaki

KuEL Kunnallinen eläkelaki

VaEL Valtion eläkelaki

KiEL Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki

YEL Yrittäjän eläkelaki

MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

Säädös 853/2008: Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta

Säädös 327/2010: Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Säädös 219/2011: Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta

Säädös 441/2012: Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta

Säädös 1190/2010: Laki yrittäjän eläkelain 3 §:n muuttamisesta

SISÄLTÖ

1	Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet	7
2	Vakuuttamisvelvollisuus	8
3	Työeläkemaksut.....	9
4	TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	10
4.1	Eläkekohtainen rahoitustekniikka.....	11
4.2	TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat.....	12
4.3	Vastuuvelka / Eläkevastuu	13
5	MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	14
6	KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	14
7	VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	16
8	KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	17
9	YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	18
10	Työeläkevarat ja sijoitustoiminta.....	20
10.1	TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset	22
10.2	TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet.....	23
11	Tilastolähteet ja luokitukset.....	24
Liitetaulukot		
Taulukko 1. Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläke-		
menot vuonna 2012, yksityinen ja julkinen		
sektori erikseen.		
Taulukko 2. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuu-		
tusmaksun osat.		
Taulukko 3. Vakuutusmaksuprosentit.		
Taulukko 4. Palkat ja työtulot, milj. euroa.		
Taulukko 5. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätös-		
tietojen mukaan, milj. euroa.		
Taulukko 6. Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet,		
milj. euroa.		
Taulukko 7. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet, milj. euroa.		
Taulukko 8. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno,		
milj. euroa.		
Taulukko 9. Vastuuvelka eläkelaitosten tilinpäätöstietojen		
mukaan, milj. euroa.		
Taulukko 10. Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja		
perustekorko, %.		

- Taulukko 11. Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.
- Taulukko 12. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.
- Taulukko 13. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, %.
- Taulukko 14. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta
1998–2012 ja 2008–2012, %.
- Taulukko 15. Työeläkejärjestelmän rahavirrat, milj. euroa.

1 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet

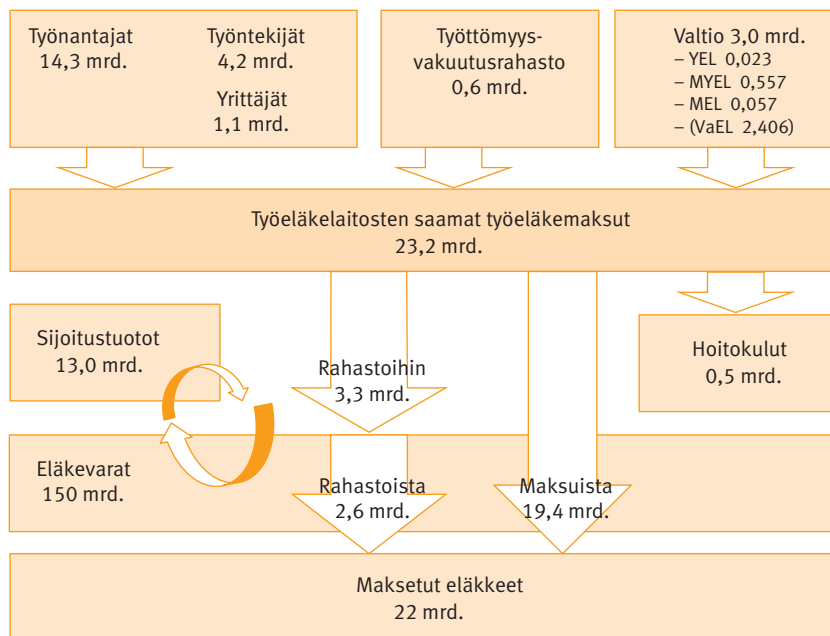
Lakisääteiset työeläkkeet rahoitetaan joko kunkin vuoden työeläkemaksuilla eli jakojärjestelmällä tai osittain rahastoivalla periaatteella, jolloin niihin käytetään sekä työeläkemaksuja että aiemmin kerättyjä rahastoja. Osittain rahastoivalla tekniikalla kustannetaan yksityisalojen palkansaajien eläkkeet. Merimieseläkkeiden kustannuksiin osallistuu lisäksi valtio maksamalla kolmanneksen eläkemenosta. Valtio osallistuu myös yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä sen osan, joihin jakojärjestelmällä kerätyt vakuutusmaksut eivät riitä. Julkisalojen eläkkeet rahoitetaan puskurirahastoilla tuetuilla jakojärjestelmillä.

Työeläkelaitokset maksavat palkansaajien eläkkeet työnantajilta ja työntekijöiltä perimällä eläkemaksuilla. Palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Yksityisalojen palkansaajien eläkkeisiin käytetään jatkuvasti myös ennakoon kerättyjä työeläkevaroja ja niille saatuja tuottoja. Työttömyysvakuutusrahasto kustantaa työttömyys- ja vuorottelukorvausten perusteella karttuvan eläketurvan. Lisäksi valtio korvaa eläkelaitoksille niiden maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden lasten hoitamisen ajoilta.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2012 ja tämän raportin liitteenä taulukossa 1 on tilastoitu kaaviota vastaavat lakikohtaiset maksutulo- ja eläkemeno-osuudet.

Kuvio 1.

Työeläkemaksut, eläkevarat ja eläkemenot vuonna 2012, mrd. euroa.

Työeläkevakuuttajien lukumäärä vuoden 2012 lopussa oli 33 ja vakuutettujen palkkasumma 82 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä oli seitsemän, eläkekassoja kuusi ja eläkesäätiöitä 14 sekä lisäksi Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja työtuloja näissä eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 58 miljardia euroa. Julkisen puolen palkkasumma oli yhteensä 24 miljardia euroa.

Keva hoitaa kunta-alojen, valtion ja evankelis-luterilaisen kirkon sekä Kelan toimihenkilöiden työeläkeasioita. Ortodoksisen kirkon eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa laista riippuen työeläkeyhtiö, Keva tai ortodoksisen kirkon keskusrahasto. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläketurvasta vastaa maakuntahallituksen finanssiosasto. Suomen Pankin eläkeasioita hoitaa Innova Henkilöstörahasto- ja Eläkepalvelut Oy.

Kaikki työeläkelaitokset maksoivat vuoden aikana lakisääteisiä työeläkkeitä 22 miljardia euroa, josta yksityisalojen osuus oli 13,7 miljardia euroa ja julkisalojen 8,2 miljardia euroa. Työeläkemaksuja kerättiin kaikkiaan 23,2 miljardia euroa. Luvussa ovat mukana Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksamat suoritukset ja valtion kustantamat osuudet. Työeläkevaroja järjestelmässä oli vuoden 2012 lopussa 150 miljardia euroa. Eläkevaroja kertyy kunkin vuoden aikana rahastoiduista eläke-eristä ja sijoitusomaisuudelle saaduista tuotoista. Varoja purkautuu eläkkeitä maksettaessa.

Eläkkeet maksetaan pääasiassa *viimeisen laitoksen periaatteen* mukaan eli eläkkeen myöntää ja maksaa eläkelaitos, jossa työntekijä oli viimeksi vakuutettuna ennen eläkkeelle jäämistään. Yksityisalojen eläkejärjestelmässä eläkekohtaisesti etukäteen rahastoitavat varat kerätään kulloinkin siihen eläkelaitokseen, jossa työntekijä on vakuutettuna. Kunkin eläkkeen rahastoitu osuus voi siten olla useamman eläkelaitoksen vastuulla, jos vakuutettu työskentelee eri eläkelaitoksissa vakuutettujen työnantajien palveluksessa työuransa aikana. Kunkin eläkelaitos vastaa aiemmin rahastoimastaan eläkeosasta eläkkeen suorittamisen ajan.

Käytännössä viimeisen laitoksen mukainen tekniikka tarkoittaa sitä, että eläkelaitos, joka aikanaan maksaa eläkkeen, perii muilta eläkelaitoksilta kyseiseen eläkkeeseen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat Eläketurvakeskuksen hoitaman kustannustenjakoselvittelyn avulla. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen julkaisuissa *Työeläkkeiden kustannustenjako* ja *Tilastoraportti vuoden 2012 kustannustenjaosta*.

2 Vakuuttamisvelvollisuus

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa.

Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkkeiden vakuuttamista.

Kevan jäsenyhteisöt eivät erikseen vakuuta työntekijöitään vaan oikeus KuEL:n mukaiseen eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat kuuluvat niin ikään VaEL:n piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevien eläketurva määräytyy KiEL:n perusteella. Ortodoksisen kirkon työntekijät ovat työtehtävästä ja työsuhteen alkamisvuodesta riippuen vakuutettuina joko TyEL:n, VaEL:n tai Ortodoksisesta kirkosta annetun lain mukaan. Suomen Pankin ja muiden pienempien julkisoikeudellisten laitosten työntekijöiden eläketurva pohjautuu soveltuvin osin VaEL:n mukaiseen turvaan. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ennen vuotta 2008 palkattuun henkilöstöön sovelletaan omaa eläkesääntöä ja sen jälkeen palkattuihin TyEL:iä.

3 Työeläkemaksut

Työnantajien ja työntekijöiden maksamat eläkemaksuosuudet perustuvat kullekin työntekijälle maksettuun palkkaan. Yleensä työnantaja maksaa pääosan maksusta, mutta merimieseläkelain piirissä työnantajilla ja työntekijöillä on sama maksuprosentti. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut riippuvat heidän työtuloistaan. Taulukossa 1 on esitetty eri eläkelakien mukaiset keskimääräiset vakuutusmaksuprosentit vuonna 2012.

Taulukko 1.

Keskimääräiset työeläkemaksut vuonna 2012.

Palkansaajat	Maksukertymä % työtulosta	Työntekijän osuus	
		alle 53 v.	vähintään 53 v.
TyEL	22,8	5,15	6,5
MEL	22,4	11,2	11,2
KuEL ¹	29,1	5,15	6,5
VaEL	25,0	5,15	6,5
KiEL	33,6	5,15	6,5
Yrittäjät	% työtulosta	alle 53 v.	vähintään 53 v.
YEL ²	21,1	22,5	23,85
MYEL ³	11,8/11,0	22,5	23,85

¹ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

² Keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

³ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain TyEL-maksujen perusteet, jotka määrittelevät eri maksujen osat. Vakuutusmaksun eri osia on kuvattu tarkemmin kohdassa 4.2 ja liitteen taulukossa 2.

TyEL-maksun tasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Lisäksi maksutasoa käsitellään työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä, jossa on sovittu muun muassa TyEL-maksun tasaisesta korottamisesta (0,4 prosenttiyksikköä vuodessa) aina vuoteen 2016 saakka.

KuEL-järjestelmässä työeläkkeiden rahoitus perustuu pääasiassa Kevan jäsenyhteisöjen yhteisvastuullisiin maksuosuuksiin. Maksua pyritään kuitenkin säätelemään niin, että se vastaa tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemenoperusteista maksun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 6. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kevan valtuuskunta.

Valtion eläkemaksut (ilman hoitokuluosaa) kerätään Valtion Eläkerahastoon, josta siirretään varoja valtion talousarvioon eläkkeiden maksamista varten. Siirtomäärä on 40 prosenttia eläkemenosta. Valtiokonttori hyväksyy VaEL:n mukaiset vakuutusmatemaattiset perusteet lukuun ottamatta maksun hoitokuluosaa, jonka vahvistaa valtiovarainministeriö. Valtion eläkkeet maksetaan Kevan maksujärjestelmästä.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu myös työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuihin ja järjestelmää tukeviin puskurirahastoihin. KiEL-eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous. Kirkon eläketoimintaan liittyvät tehtävät hoitaa Keva.

Työntekijöiden eläkemaksuprosentit ovat yhtä suuria sekä yksityisen että julkisen puolen järjestelmissä lukuun ottamatta merimiehiä. Molemmilla sektoreilla työntekijän maksu riippuu iästä ja se on 53 vuoden täyttämisen jälkeen 1,9/1,5-kertaa korkeampi kuin sitä ennen. Vakuutusmaksutasossa vuosittain tapahtuvat muutokset jaetaan puoliksi työnantajan ja työntekijän kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa myös YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 9. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kodissa 4–8.

4 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Työeläkevakuutusyhtiössä työntekijänsä vakuuttanut työnantaja maksaa yhtiölle vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän palkasta. Koska maksun taso on päätetty ennakkoon, siitä saattaa kertyä yli- tai alijäämää, joka siirretään sitä varten varattuihin puskurirahastoihin, joita ovat vakuutusliikettä tasaava tasoitusmäärä ja jakojärjestelmäosaa tasaava tasausvastuu.

Vakuutusmaksu mitoitetaan siten, että se kattaa sijoitusten tuoton kanssa kyseisen vuoden aikana rahastoitavan eläkevastuun, yhteisesti kustannettavan tasauseläkemenon, hoitokulut ja saamatta jääneistä vakuutusmaksuista syntyvät tappiot. Tasauseläkemenon on eläke-

laitosten jakojärjestelmällä kustantama eläkemeno. Tasauseläkemenon heilahtelujen vaikutusta vakuutusmaksuihin tasataan sitä varten kerätyllä puskurirahastolla (tasausvastuu). Tasausvastuu määräytyy eläkelaitosten laskuperusteiden mukaan.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksena asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja mahdollisesta hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii. Maksuun voidaan tehdä myös tilapäisiä muutoksia kuten viime vuosien maksunalennukset, joilla purettiin tasoitusmäärään kertynyttä ylijäämää pääasiassa pienille työnantajille. TyEL-maksun eri osista on kerrottu tarkemmin kohdassa 4.2.

Vuonna 2012 TyEL:n mukaiset maksuprosentit, jotka sisälsivät hyvitykset, olivat

- työnantajat, keskimäärin 17,35 %
- työntekijät, keskimäärin 5,45 %
 - alle 53-vuotiaat 5,15 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,5 %
- keskimääräinen maksu yhteensä 22,8 %.

Eläkekassassa tai eläkesäätiössä työntekijöilleen eläkevakuutuksen järjestänyt työnantaja maksaa vakuutus- tai kannatusmaksua määrän, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuottojen kanssa sen vastuuvelan muutokseen, eläkkeiden maksamiseen ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen. Maksu joustaa tarvittaessa eläkelaitoksen vakavaraisuudesta riippuen ja sitä voi muuttaa kesken vuotta. Työntekijät maksavat kuitenkin aina sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman maksuosuuden.

Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa *Yritysten työeläkemaksut vuonna 2012* esitetään työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista laskettu vuonna 2012 toteutunut toimialakohtainen keskimääräinen TyEL-vakuutusmaksuprosentti.

4.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä varten rahastoidaan puolen prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaava määrä 18–54-vuotiaiden tekemästä työstä. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla korotuskertoimilla, jotka on esitetty Työeläkeläkipalvelussa (<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi>). Täydennykset kohdistetaan tällä hetkellä 55 vuotta täyttäneille. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Vuonna 2012 maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä oli rahastoitu ennakoon noin 17 prosenttia.

Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakkorahastoinnilla vaan vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. Tiettyjen ansiorajojen alittuessa eläkelaitokset kustantavat työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä jakojärjestelmällä. TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä oli rahastoitu ennakoon noin 55 prosenttia ja työttömyyseläkkeistä 52 prosenttia vuonna 2012.

Osa-aika- ja perhe-eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan jakojärjestelmällä. Sillä kustannetaan myös kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset.

Eläkelajikohtaisista rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa *Työeläkkeiden kustannustenjako* -käsikirjassa.

4.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-yhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeosilla kustannetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Edellä mainittujen eläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat kustannetaan jakojärjestelmän mukaisella tasausosalla. Tasausosalla kustannetaan lisäksi muun muassa perhe- ja osa-aikaeläkkeet sekä indeksikorotukset.

Muita maksuosia ovat hoitokustannusosa, maksutappio-osa ja lakisääteisten maksujen osa. Viimeksi mainitulla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitetut Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

TyEL:n mukaista keskimääräistä kokonaismaksua alentaa *hyvitysosa*, joka määräytyy työnantajakohtaisesti muun muassa eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikekulusäästöjen perusteella. Työeläkeyhtiö voi jakaa hyvityksiä sen toimintapääomaan kertyneistä sijoitustuotoista ja hoitokuluylijäämistä, jos yhtiön vakavaraisuus sen sallii. Hyvitykset voivat olla enintään 1,1 prosenttia yhtiön toimintapääomasta ja puolet hoitokuluylijäämästä. Hyvitykset jaetaan työnantajille puoliksi niiden vakuutusmaksujen suhteessa ja puoliksi vakuutuskohtaisesti kertyneiden rahastojen suhteessa.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Maksulla kerättyjä varoja käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Työttömyyseläkeosa oli nolla. Työttömyyseläkkeitä ei myönnetä enää vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneille ja jo aiemmin kerättyjen varojen arvioitiin riittävän tarkasteluvuonna maksettuihin eläkkeisiin.

Työkyvyttömyyseläkeosaan vaikuttaa muun muassa työnantajan koko ja toteutuneet työkyvyttömyystapaukset. Vuonna 2012 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden ansiot (vuonna 2010) olivat alle 1 846 500 euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua perusprosentin mukaista työeläkemaksua.

Vakuutettujen palkkasumman ylittäessä 1 846 500 euroa (vuonna 2010) *sopimustyönantajat* maksoivat osittain perusmaksun sijaan kunkin yrityksen työkyvyttömyysriskistä riippuvaa, niin sanottua maksuluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua. Työnantajan maksuluokka perustui työnantajalle laskettuun riskisuhteeseen, joka saatiin uusien myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidun eläkemenon suhteena TyEL:n keskimääräisen riskin mukaiseen teoreettiseen työkyvyttömyyseläkemenoon. Taulukossa 2 on esitetty käytössä olleet maksuluokat ja eri rajat vuonna 2012.

Taulukko 2.

Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2012.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokkakerroin	Maksuluokan keskimäär. maksu, % palkasta
11	vähintään 5	5,50	5,50
10	4,00 – 4,99	4,50	4,50
9	3,00 – 3,99	3,50	3,50
8	2,50 – 2,99	2,75	2,75
7	2,00 – 2,49	2,25	2,25
6	1,50 – 1,99	1,75	1,75
5	1,20 – 1,49	1,35	1,35
4	0,80 – 1,19	1,00	1,00
3	0,50 – 0,79	0,65	0,65
2	0,20 – 0,49	0,35	0,35
1	alle 0,2	0,10	0,10

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokkakertoimella. Maksuluokka neljä on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on yksi ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Tilapäiset työnantajat maksoivat kiinteää maksua (23,3 %). Siihen eivät vaikuttaneet asiakashyvitykset. Tilapäiseksi työnantajaksi luokitellaan työnantaja, jolla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2012 kuuden kuukauden palkkasumma alle 7 746 euroa).

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläkevastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työnantajakohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan. Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan.

4.3 Vastuovelka / Eläkevastuu

TyEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksilöllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssä tasausmaksulla ja tasausvastuulla.

Vastuovelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja puskurirahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuvelkansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan. Eläkelai-

tosten yhteenlaskettu TyEL:n mukainen vastuuelan määrä oli 83 miljardia euroa vuoden 2012 lopussa.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vastuuelka määräytyy muun muassa vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuelkaan luetaan myös vakuutusriskejä tasaavat rahastot, tasausvastuu ja tasoitusmäärä. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuelkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 10.2.

Eläkekassojen vastuuelka ja *eläkesäätiöiden* vastuuelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätiöillä ei ole tasoitusmäärää.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuelan katteena olevat varat tuottavasti ja turvautuvasti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastosiirtovelvoitteesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 10.

5 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain piiriin kuuluvien eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamilla vakuutusmaksuilla osittain rahastoivan tekniikan mukaan. Lisäksi valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla kolmanneksen kunkin vuoden eläkemenoista.

MEL-vakuutusmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien Merimieseläkekassan maksuperusteiden mukaan. Maksuprosentit eivät riipu TyEL:n tapaan vakuutetun iästä, sukupuolesta tai yrityksen koosta. Vuoden 2012 MEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat 11,2 %
- työntekijät 11,2 %
- koko maksu 22,4 % MEL:n mukaisista ansioista.

Merimieseläkelain mukainen eläkemeno oli kaikkiaan 163 miljoonaa euroa, josta TyEL:n vähimmäisturvan ylittävän MEL-ylitteen määrä oli 34 miljoonaa euroa. Valtion osuus merimieseläkkeiden kustannuksista oli 54 miljoonaa euroa.

MEL:n mukaisista eläkkeistä tai eläkeosista lasketaan TyEL:iin verrattava alkaneista ja vastaisista eläkkeistä muodostuva vastuu. Merimieseläkekassan vastuuelan määrä oli 691 miljoonaa euroa vuoden 2012 lopussa.

6 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä ansaitut eläkkeet rahoitetaan KuEL-maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös

järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuurahastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuisiin kuin TyEL:ssä. Kevan sijoitusomaisuuden määrä oli 34 miljardia euroa vuoden 2012 lopussa.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja lisäksi myös eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat KuEL:n *palkkaperusteista* eläkemaksua. Kaikilta työnantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Maksua ei kohdenneta eläkelajeittain eikä se riipu työntekijöiden iästä. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin TyEL:ssä.

Vuonna 2012 keskimääräinen työnantajien ja työntekijöiden yhteenlaskettu palkkaperusteinen eläkemaksuprosentti oli 21,9. Osa työnantajista maksoi lisäksi euromääräistä *eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista* maksua. Vuoden 2012 KuEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 23,6 %
 - palkkaperusteinen eläkemaksu 16,35 %
 - eläkemenoperusteinen maksu keskimäärin 6,21 %
 - varhaiseläkemenoperusteinen maksu keskimäärin 0,99 %
- työntekijät, keskimäärin 5,6 %
 - alle 53-vuotiaat 5,15 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,5 %
- koko maksu keskimäärin 29,1 %.

Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2012 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet ko. työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005. Maksun kokonaismäärä oli 1 001 miljoonaa euroa.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2010–2012 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, yksilöllistä varhaiseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella yhteensä 160 miljoonaa euroa. Maksussa oli kolme ”maksuluokkaa”, jotka määräytyivät KuEL-palkkasumman mukaan siten, että suurilla, pienillä ja keskiuurilla työnantajilla oli omat maksuperusteet. Tarkat laskuperusteet on esitetty Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (www.etk.fi > vakuutusmatemaattiset palvelut).

Periaate vastaa karkealla tasolla TyEL:n maksuluokkamallia, mutta KuEL:n mallissa ovat mukana myös kuntoutustuki ja työhyvinvoinnista huolehtimiseen kannustava kuntoutumishyvitys. Osatyökyvyttömyyseläkkeistä ei aiheudu työnantajille varhaiseläkemenoperusteista maksua.

7 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtio-työnantajat ja työntekijät maksavat kuitenkin muiden alojen tapaan työeläkemaksut VaEL:n mukaisista ansioista. Valtion eläketurvan toimeenpano on siirretty Kevaan, mutta eläkemaksut tilitetään Valtion Eläkerahastolle (VER), joka huolehtii maksujen rahastoinnista ja varojen sijoittamisesta.

Valtion Eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja varoja, kunnes niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Vuoden 2012 lopussa eläkevastuu oli yhteensä 92,6 miljardia euroa ja rahastointitavoitteesta oli saavutettu jo yli 65 prosenttia (15,4 miljardia euroa). VER ei kata eläkevastuita yksilökohtaisesti yksityisalojen tapaan, vaan se on puskurirahasto, joka saa varansa työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista sekä rahastoiduille varoille saaduista sijoitustuotoista.

VER:sta siirretään valtion talousarvioon vuosittain varoja VaEL-eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on tällä hetkellä 40 prosenttia valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista. Vuonna 2012 talousarvioon siirrettiin yhteensä 1 604 miljoonaa euroa. Siirtomäärä ei vielä ylittänyt VER:n saamaa eläkemaksutuloa, mutta se on ilmeistä jo vuonna 2013, jolloin kyseessä oleva erotus tullaan tasaamaan rahastosta.

VaEL-maksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Valtiolla on vakuutettuihin paitsi valtion työntekijöitä (60 %) myös kunnan peruskouluissa tai lukioissa työskenteleviä (20 %) sekä yksityisten yms. VaEL-palveluksessa olevia (20 %) esimerkiksi yksityisten valtionapulaitosten ja niin sanottujen VALTAVA-laitosten henkilökuntaa. Yliopistojen henkilökunnasta VaEL:n piirissä ovat ennen vuotta 1980 syntyneet ja TyEL:n piirissä sen jälkeen syntyneet. Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sekä sotilas- että siviilihenkilöstön eläketurva määräytyy valtion eläkelain mukaan. Valtioneuvoston jäsenten ja kansanedustajien eläketurvasta on sen sijaan säädetty erilliset lait.

Valtियोntajan eläkemaksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Työnantajien maksamat eläkemaksut on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden eläkemaksujen painotettuna keskiarvona.

Vuoden 2012 VaEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 19,0 %
 - yleisen tai henkilökohtaisen eläkeiän piirissä olevien tariffiluokka 23,5 %
 - alennettujen eroamis- ja eläkeikien tariffiluokka 29,2 %
 - sotilaseläkejärjestelmään kuuluvien tariffiluokka 34,4 %
- työntekijät, keskimäärin 5,6 %
 - alle 53-vuotiaat 5,15 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,5 %
- koko VaEL-maksu keskimäärin 25 %.

VaEL-kokonaismaksu sisältää myös hoitokustannusosan (0,37 %). Sotilaseläkkeiden maksuprosentti on muita ammattiryhmiä korkeampi, koska kyseessä olevat eläkkeet karttavat yleensä lyhyessä ajassa alempien eläkeikien takia.

VaEL-maksun osat ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeosat sekä hoitokuluosa. TyEL:stä poiketen valtiolla rahastoidaan myös perhe-eläkemaksua ja indeksikorotukset. Työkyvyttömyyseläkemaksut määräytyvät nykyisin TyEL:n maksuluokkamallin tapaan.

Suuret työnantajat jaetaan yhteentoista eri maksuluokkaan. Jokaiselle työnantajalle lasketaan niin sanottu riskisuhde, joka kuvaa työnantajan työkyvyttömyysriskiä VaEL:n keskimääräiseen riskiin verrattuna. Työnantajan maksuluokka määräytyy kahden peräkkäisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvoina. Maksuluokkamaksu lasketaan kertomalla työkyvyttömyyseläkkeen taulukkomaksu maksuluokkakertoimella. Kuntoutustuet rahoitetaan erikseen kuntoutustukimaksulla.

Taulukko 3.

VaEL:n maksuluokat vuonna 2012.

Maksuluokka	Luokkakerroin (kahden vuoden riskisuhteen keskiarvo)	Maksuluokkakerroin	Keskimääräinen riskimaksu, % palkasta
11	vähintään 4,00	4,50	4,56
10	3,00–3,99	3,50	3,57
9	2,00–2,99	2,50	2,60
8	1,50–1,99	1,75	1,73
7	1,20–1,49	1,35	1,19
6	0,80–1,19	1,00	0,95
5	0,60–0,79	0,70	0,70
4	0,40–0,59	0,50	0,50
3	0,20–0,39	0,30	0,29
2	0,10–0,19	0,15	0,16
1	alle 0,10	0,05	0,06

8 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan tai seurakuntayhtymän palveluksessa olevat. Järjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin sekä Kirkon eläkerahastoon. Eläkerahasto saa varansa eläkemaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan eläkkeiden maksaminen ja myös tasaamaan kirkon eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä sitä ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuisiin. Sijoitusomaisuutta eläkerahastossa oli 1 046 miljoonaa euroa vuoden 2012 lopussa. Eläkevastuusta oli katettu lähes 25 prosenttia.

Vuoden 2012 KiEL-maksuprosentit olivat

- työnantajat, keskimäärin 27,9 %
 - työnantajan koosta riippuva maksu 27,37– 27,95 %
- työntekijät, keskimäärin 5,8 %
 - alle 53-vuotiaat 5,15 %
 - 53 vuotta täyttäneet 6,5 %
- koko maksu keskimäärin 33,6 %.

Kirkon työnantajien KiEL-maksut vaihtelivat välillä 27,37– 27,95 prosenttia työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Perusmaksujen lisäksi työnantajat maksoivat työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia omavastuuosuuksia, jotka on esitetty taulukossa 4. Omavastuuosuuksia maksettiin yhteensä 0,5 miljoonaa euroa.

Taulukko 4.

Työnantajien luokittelu KiEL-maksuja varten vuonna 2012.

	Työntekijöiden lukumäärä vähintään	Omavastuuosuus %	Työnantajamaksu %
Ryhmä 1	101	25	27,37
Ryhmä 2	51	10	27,75
Ryhmä 3	21	5	27,88
Ryhmä 4	1	2	27,95

Työntekijöiden lukumäärä on työnantajan ilmoittama vakinaisen henkilöstön määrä 30.6. edellisenä vuotena. Vuoden 2012 omavastuuosuus ja työnantajan maksu riippuivat siis siitä, mikä oli vakinaisen henkilöstön määrä 30.6.2011. Ne työnantajat, jotka eivät ole seurakuntia, kuuluvat ryhmään 4.

9 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään (vuotuiseen maksutuloon) ja valtion osuuksiin. Vuonna 2012 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja neljässä eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä. YEL:n valtionosuus oli 23 miljoonaa euroa ja MYEL:n 557 miljoonaa euroa vuonna 2012.

Vuoden 2011 alusta yrittäjän eläkelakiin tehtiin muutos (1190/2010), jonka mukaan yrittäjäksi katsotaan johtavassa asemassa oleva henkilö, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai äänimäärästä. Ennen raja oli 50 prosenttia. Lainmuutos toi uusia yrittäjiä YEL:n piiriin ja valtion osuus aleni alle puoleen edellisen vuoden tasosta ja aleneminen jatkui edelleen vuonna 2012.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkemaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin.

Vuoden 2012 YEL-maksuprosentit olivat

- yrittäjät (vakuuttamisessa työtulon alaraja 7 105,84 euroa ja ylärajana 161 375 euroa)
 - alle 53-vuotiaat 22,5 %
 - tai 16,9 %, kun saa aloittavan yrittäjän alennuksen
 - 53 vuotta täyttäneet 23,85 %
 - tai 17,9 %, kun saa aloittavan yrittäjän alennuksen
- YEL-maksu keskimäärin 21,1 %.

Vuonna 2012 ja sitä ennen yritystoiminnan aloittaneet saavat neljän ensimmäisen yrittäjävuoden ajan 25 prosentin alennuksen YEL-maksuistaan. Vuodesta 2013 alkaen alennus on 22 prosenttia. Lisäksi yrittäjät voivat maksaa tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruista lisämaksua tai pienentää maksua korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa vastaavasti eläkkeen karttumiseen. Jos yrittäjä jättää maksamatta vakuutusmaksujaan, ne vähennetään YEL-työtulosta eläkettä laskettaessa.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Maksu ei jousta YEL:n tapaan.

Vuonna 2012 MYEL-maksuprosentit olivat

- alle 53-vuotiaat maatalousyrittäjät
 - 11,0 %, kun työtulo on alle 24 893,37 euroa
 - 22,5 %, kun työtulo on yli 39 118,22 euroa
 - maksuprosentti nousee liukuvasti, kun työtulo on 24 893,37–39 118,22 euroa
- 53 vuotta täyttäneet maatalousyrittäjät
 - 11,7 %, kun työtulo on alle 24 893,37 euroa
 - 23,9 %, kun työtulo yli 39 118,22 euroa
 - maksuprosentti nousee liukuvasti, kun työtulo 24 893,37–39 118,22 euroa
- MYEL-maksu keskimäärin 11,8 %.

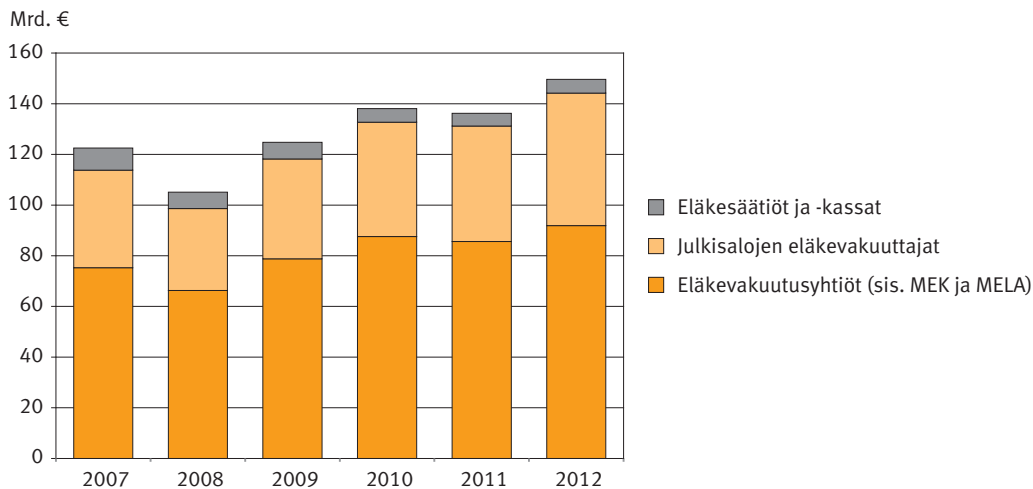
Vuoden 2009 alusta lähtien myös tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on järjestetty maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti vuonna 2012 oli 11,0.

10 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Eläkelaitosten työeläkevarat kasvoivat lähes kymmenyksellä vuoden 2012 kuluessa. Varat nousivat noin 150 miljardiin euroon. Yksityisalojen työeläkelaitosten sijoituskanta oli 97 miljardia euroa ja julkisaloiden eläkevakuuttajien 52 miljardia euroa. Varojen kasvu oli ripeämpää julkisella puolella. Kuviossa 2 on esitetty työeläkesijoitusten kehitys vuosina 2007–2012.

Kuvio 2.

Työeläkesijoitukset eläkelaitostyypeittäin vuosina 2007–2012, miljardia euroa.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Eläkesijoituksilla turvataan osaltaan työeläkkeiden maksamista. Työeläkevarojen tuotot vaikuttavat näiden varojen kehitykseen ja työeläkemaksujen tasoon. Yksityisen puolen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuvelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Eläkelaitosten velat ylittävät varat ovat eläkelaitosten vakavaraisuutta. Julkisella puolella työeläkevarat eivät ole vastuuvelan katteena, vaan rahastoihin kerätyillä varoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevina vuosina.

Työeläkevarat on sijoitettava tuottavasti ja turvaavasti. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuuvelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa monipuolisesti. Lisäksi sijoitustoimintaa säädelään vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu muun muassa vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja.

Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos toimintapääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos toimintapääoma puuttuu tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava Finanssi- ja valvonnalle talouttaan koskeva tervehdyttämissuunnitelma. Julkisella puolella ei ole vastaa-

via säädöksiä, joten sijoitustoiminnassa on vähemmän rajoitteita kuin yksityisaloilla ja sijoitusriskit voivat olla suurempia.

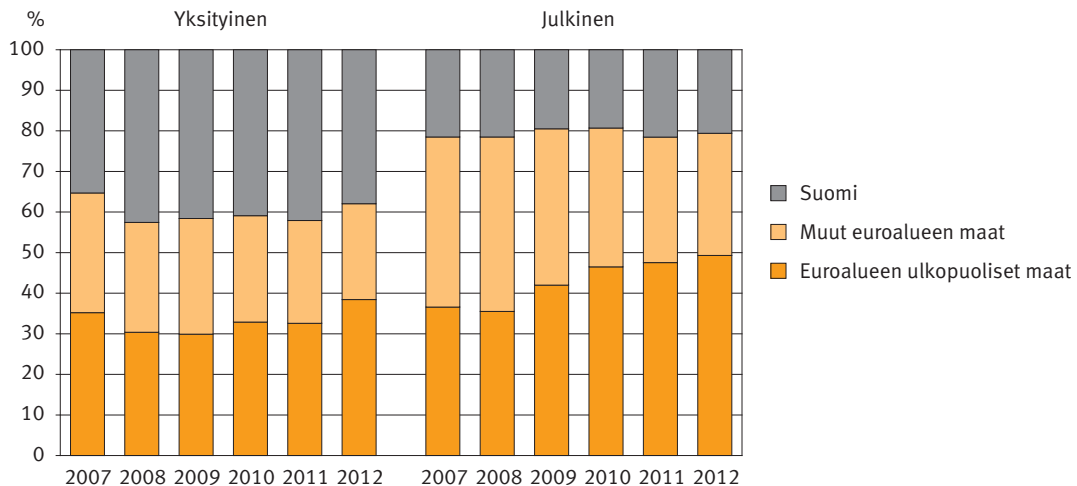
Työeläkelaitoksen hallitus vastaa viime kädessä varojen sijoittamisesta. Eläkelaitoksen on tehtävä vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan yleiset periaatteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, rajoitteet ja toimintamallit. Aktuaarin tehtävänä on antaa hallitukselle lausunto sijoitussuunnitelmasta, johon sisältyvät arviot muun muassa vastuuvelan määrästä, kestosta ja tuottovaatimuksesta sekä olennaisista riskeistä ja likviditeettivaatimuksista.

Yksityisalojen työeläkevakuuttajat kilpailevat keskenään, mutta niillä on myös yhteisvastuu siltä varalta, että joku toimija menee konkurssiin. Tällöin kyseessä olevan eläkelaitoksen varat ja vastuut jaetaan muiden kesken eikä vakuutettujen tai eläkkeensaajien asema vaarannu.

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja ne on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Vuoden 2012 lopussa Suomessa oli varoista runsas kolmannes ja muissa euroalueen maissa noin neljännes. Euroalueen ulkopuoliset sijoitukset olivat 63 miljardia euroa, mikä oli lähes viisi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuoden 2011 lopussa. Eläkevakuutusyhtiöiden sekä eläkekassojen ja -säätiöiden varoista vajaa 40 prosenttia oli Suomessa ja saman verran euroalueen ulkopuolella. Vakuutusyhtiöillä euroalueen ulkopuolelle sijoitettu osuus oli korkeampi kuin eläkesäätiöillä ja -kassoilla. Julkisalojen eläkevakuuttajilla euroalueen ulkopuolelle sijoittaminen on viime vuosina kasvanut lähes puoleen kaikista sijoituksista. Suomen osuus on säilynyt noin 20 prosentissa. Kuviossa 3 on esitetty työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2012.

Kuvio 3.

Yksityisen ja julkisen puolen työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2012.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

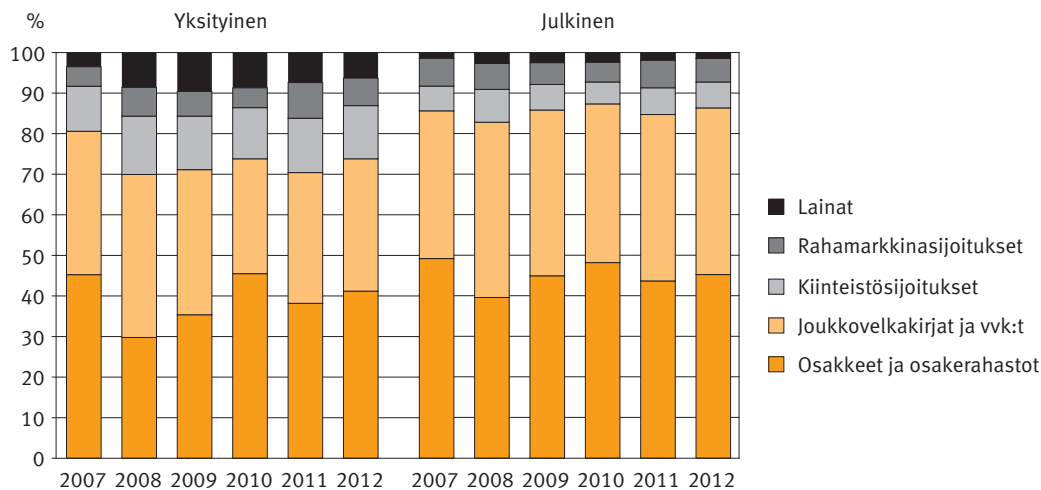
Työeläkevarojen sijoituskohteet ja niiden tuotot vaihtelevat vuosittain. Vuosi 2012 oli edellisvuotta huomattavasti parempi, koska osake- ja korkosijoitukset tuottivat hyvin. Sijoitusten keskituotto käyvin arvoin nousi 9,8 prosenttiin edellisen vuoden -2,7 prosentista. Aika-

välillä 2008–2012 vastaava osuus oli 3,0 ja 1998–2012 keskimäärin 5,3 prosenttia. Osakkeiden osuus kannasta kasvoi, ollen 64 miljardia euroa vuoden lopussa. Osakesijoitusten tuotot nousivat 12,8 prosenttiin. Pitemmän aikavälin 1998–2012 osaketuotot olivat keskimäärin 5,6 prosenttia.

Kaikista osakesijoituksista Suomessa oli runsas viidennes, 13,7 miljardia euroa. Yli 60 prosenttia sijoituksista tehtiin euroalueen ulkopuolelle. Noteerattuja osakkeita, muita osakesijoituksia ja Hedge-rahastoja oli 40 prosenttia koko kannasta. Hedge-rahastojen osuus kaikista sijoituksista oli vajaa viisi prosenttia, 6,7 miljardia euroa. Yksityisellä puolella Hedge-rahastojen osuus oli noin kuusi prosenttia ja julkisella puolella alle kaksi prosenttia kaikista sijoituksista.

Kuvio 4.

Yksityisen ja julkisen puolen työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2012.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Työeläkelaitosten joukkovelkakirjasijoitusten osuus säilyi lähes ennallaan ja niissä oli 53 miljardia euroa. Joukkovelkakirjoista oli Suomeen sijoitettuna runsas 10 prosenttia ja muihin euroalueen maihin vajaa puolet, euroalueen ulkopuolisten maiden sijoituskanta kasvoi. Rahamarkkina- ja kiinteistösijoitusten osuudet laskivat hieman. Kiinteistösijoituksia oli 16,1 miljardia euroa vuoden lopussa. Lainasijoitukset vähenivät edelleen, TyEL-takaisinlainat noin 3 miljardiin euroon, mikä oli vain kaksi prosenttia kaikista sijoituksista. Kuviossa 4 on esitetty työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2012.

10.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

Kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuusaste lasketaan sen toimintapääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuelkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksilla. TyEL- ja MEL-eläkelaitokset raportoivat vakavaraisuudestaan Finanssivalvonnalle, jolle eläkelaitosten on ilmoitettava toimintapääomansa sekä määräaikaisen lain (853/2008) mukaan laskettuna että ilman sen suomia tilapäisiä huojennuksia.

TyEL-eläkelaitoksia ja Merimieseläkekassaa koskeva määräaikainen laki eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta ja sen jatkoksi säädetty laki (327/2010) olivat voimassa vuoden 2012 loppuun saakka.

Vuoden 2012 lopussa vakavaraisuusasteet olivat selvästi edellisvuotta korkeampia. TyEL-eläkelaitosten vakavaraisuusaste oli yhteensä 26,1 prosenttia. Vakuutusyhtiöillä vastaava luku oli 25,5, eläkesäätiöillä 39,4 ja eläkekassoilla 35,6. Merimieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 46,3 prosenttia. Ilman tilapäisiä huojennuksia lasketut vakavaraisuusasteet olivat yli viisi prosenttiyksikköä edellä mainittuja matalampia.

Yksityisalojen työeläkelaitoksia koskevaa vakavaraisuussäätelyä on uudistettu vaiheittain. Ensimmäisenä toteutettiin muun muassa katesäännöstöön ja täydennyskertoimen määrittämiseen liittyneet parannukset. Toista vaihetta koskeva laki (441/2012) eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta tuli voimaan vuoden 2013 alussa. Lailla pyritään muun muassa työeläkelaitosten riskinkantokyvyn vahvistamiseen ja sen johdosta toimintapääoma ja tasoitusmäärä yhdistettiin uudeksi vakavaraisuuspääomapuskuriksi. Kolmannessa vaiheessa toteutetaan vakavaraisuusmekanismien ja katesäännösten pitkän aikavälin uudistukset, jotka tulevat mahdollisesti voimaan vuoden 2016 alussa.

10.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

Työeläkelaitosten on oltava riittävän vakavaraisia, jotta ne selviävät eläkevastuistaan myös silloin, kun niiden sijoitustuotot laskevat väliaikaisesti. Hyvien tuottojen tavoittelu johtaa kuitenkin myös korkeampiin sijoitusriskeihin. Riskinottoa rajoitetaan vakavaraisuussäännöksillä, joilla kannustetaan eläkelaitoksia hyvään riskinhallintaan, mutta myös tehokkaaseen sijoitustoimintaan. Suurempi riskinotto vaatii vahvempaa toimintapääomaa.

TyEL- ja MEL-vakuuttajilla on *rahastonsiirtovelvoite*, joka kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta. Se määräytyy edellä mainittujen eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan. Rahastonsiirtovelvoite lasketaan erikseen kullekin vuosineljännekselle ja se muodostuu eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta, osakesijoitusten vuosituotoista riippuvista rahoitusteknisistä kertoimista ja kolmen prosentin rahastokorosta.

Jos eläkelaitosten sijoitukset tuottavat yli rahastonsiirtovelvoitteen, kyseessä oleva erotus siirretään eläkelaitosten toimintapääomiin kasvattamaan vakavaraisuuksia ja tulevaa rahastonsiirtovelvoitetta. Jos taas sijoitukset tuottavat alle rahastonsiirtovelvoitteen, mekanismi toimii käänteisesti.

Rahastonsiirtovelvoitteen perusteella edellä mainittujen eläkelaitosten on täydennettävä vuosittain vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkerahastoja rahastokoron verran ja tuettava vanhuuseläkevastuita täydennyskerrointa vastaavalla vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkevastuiden tuotolla. Lisäksi eläkelaitosten on siirrettävä tietty osa rahastoille saaduista tuotoista *osaketuottosidonnaiseen lisävakuutusvastuuseen*, joka on yksityisalojen eläkelaitosten yhteinen sijoitusriskejä tasaava puskurirahasto.

Rahastosiirtoihin ja eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen perustuvat kertoimet ja perustekorot lasketaan Eläketurvakeskuksessa ja vahvistetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Eläketurvakeskus laskee perustekoron kaksi kertaa vuodessa ja täydennyskerroimen neljännesvuosittain eläkelaitosten ilmoittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Vanhuuseläkevastuiden täydentämiseen tarkoitettu kerroin oli 0,0 % vuoden 2012 alussa ja seuraavina neljänneksinä 0,09 % ja 0,71 % sekä vuoden viimeisenä neljänneksenä 0,56 %. Perustekorko oli vuoden alussa 3,25 % ja 1.7. lähtien 4,0 %.

Osaketuottokerroin lasketaan eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamien, toteutuneiden osaketuottotietojen perusteella. Kerroin lasketaan aluksi neljännesvuosittain ja koko kalenterivuoden osaketuottokerroin määrätään seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien keskimääräisistä osaketuotoista. Vuoden 2012 tiedoista laskettu kerroin oli 15,10. Edellisen vuoden kerroin oli negatiivinen, -17,61.

11 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot perustuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot perustuvat pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n keräämiin lukuihin.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvootta seuraavana keväänä ja kustannustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvootta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikkeavat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mutta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista perustuu eläkelaitosten arvioihin. Esimerkiksi vastaitten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina ole lopullisia tilinpäätöshetkellä, vaan ne tarkentuvat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoitusten yhteydessä.

Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet, joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansaittuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenjaossa eläkkeitä tarkastellaan eläkelaitos- ja lakikohtaisesti

Julkisen puolen eläkelaitokset maksavat myös yksityisen puolen eläkkeitä (Vilma) viimeisen laitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurvakeskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2012 yksityisen sektorin työeläkelaitokset maksoivat julkisen puolen eläkkeitä yhteensä 362 miljoonaa euroa ja julkisen puolen eläkelaitokset maksoivat yksityisen puolen eläkkeitä 347 miljoonaa euroa.

Liitteen taulukossa 7 on esitetty työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 8 on koottu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Raportissa esitetyt eläkemenotiedot perustuvat sekä Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin että eläkelaitosten kustannustenjakoa varten Eläketurvakeskukselle ilmoitettuihin tietoihin.

Taulukossa 15 on esitetty työeläkejärjestelmässä liikkuneiden rahavirtojen täsmäytyksistä lähtien tilastovuoden alun varoista ja päättyen vuoden lopun varoihin. Vuoden aikana maksetut vakuutusmaksut, eläkkeet ja niihin liittyvät korvaukset sekä sijoitustuotot on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista.

Liitetaulukot

Taulukko 1.

Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläkemenot vuonna 2012, yksityinen ja julkinen sektori erikseen.

	TyEL ja MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd.	%	Mrd.	%	Mrd.	%	Mrd.	%
Työeläkemaksu	11,88	96,2	0,97	97,1	0,17	23,5	13,03	92,5
TVR-maksu	0,42	3,4	0,42	3,0
Valtio	0,05	0,4	0,02	2,9	0,56	76,5	0,63	4,5
Maksutulo yht.	12,35	100,0	1,00	100,0	0,73	100,0	14,08	100,0
Eläkemeno	12,08	88,0	0,93	6,8	0,71	5,2	13,72	100,0

	KuEL		VaEL		Muut		Yhteensä	
	Mrd.	%	Mrd.	%	Mrd.	%	Mrd.	%
Työeläkemaksu	4,70	97,3	1,65	40,7	0,24	97,6	6,59	72,1
TVR-maksu	0,13	2,7	0,01	0,1	0,01	2,4	0,14	1,6
Valtio	.	.	2,41	59,2	.	.	2,41	26,3
Maksutulo yht.	4,83	100,0	4,07	100,0	0,25	100,0	9,12	100,0
Eläkemeno	3,83	47,1	4,01	49,3	0,29	3,6	8,13	100,0

	Kaikki yhteensä	
	Mrd.	%
Työeläkemaksu	19,6	84,5
TVR-maksu	0,6	2,4
Valtion osuus	3,0	13,1
Maksutulo yht.	23,2	100,0
Eläkemeno	21,9	100,0

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Eläkemeno sisältää ns. palkattomilta ajoilta karttuneet osuudet 56 miljoonaa euroa.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeet.

Lähteet: Eläkemeno perustuu Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin ja maksutulo eläkelaitosten tilinpäätöksiin.

Taulukko 2.

Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.

Maksukomponentit, % palkoista	2010	2011	2012
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,3	1,0	1,0
Työttömyyseläkeosa	0,0	0,0	0,0
Tasausosa	17,1	18,0	18,3
Muut osat ¹	1,0	0,9	0,9
Arvioitu hyvitys	-0,3	-0,4	-0,3
Tilapäinen alennus ²	-0,4	-0,3	0,0
Keskimääräinen vakuutusmaksu	21,6	22,1	22,8

¹ Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisääteisten maksujen osan.² Työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus.**Taulukko 3.**Vakuutusmaksuprosentit¹.

Vuosi	TyEL	KuEL	VaEL	KiEL	Työntekijän osuus ²		MEL ³	YEL/MYEL ⁴		YEL Keskim.	MYEL ⁵ Keskim.
					Alle 53 v.	53 v. täyt.		Alle 53 v.	53 v. täyt.		
2010	21,6	28,4	24,9	31,5	4,5	5,7	22,0	21,2	22,4	20,1	11,1/10,5
2011	22,1	28,7	24,9	31,8	4,7	6,0	22,2	21,6	22,9	20,2	11,3/10,9
2012	22,8	29,1	25,0	33,3	5,15	6,5	22,4	22,5	23,85	21,1	11,8/11,0

¹ Arvioituja keskimääräisiä vakuutus-/eläkemaksuprosentteja. KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksun osat.² Työntekijän maksuosuus, joka sisältyy TyEL:n, KuEL:n, VaEL:n ja KiEL:n mukaisiin maksuprosentteihin.³ MEL:n maksuprosentista työntekijän osuus on puolet samoin työnantajan (esim. 11,2 % vuonna 2012).⁴ Vahvistetut maksuprosentit.⁵ Ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti eli 11,8 % vuonna 2012 ja vastaava luku apurahansaajille 11,0 % vuonna 2012.**Taulukko 4.**

Palkat ja työtulot, milj. euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	YEL	MYEL	Kaikki ¹ yhteensä
2010	48 374	282	14 730	6 573	504	3 836	1 452	76 069
2011	50 609	283	15 379	6 563	508	4 331	1 449	79 447
2012	52 097	279	16 119	6 617	516	4 604	1 459	82 023

¹ Sisältää myös Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat.

Tiedot perustuvat eläkelaitosten kustannustenjakoa varten ilmoittamiin tietoihin.

Taulukko 5.

Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL ¹	Yhteensä	TVR ²	MEL valtionosuus
2010	10 364	53	10 417	452	49
2011	11 091	55	11 146	427	52
2012	11 824	57	11 882	417	54

¹ Ilman valtion osuutta eläkemenosta.

² Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	KuEL	VaEL	Valtion talousarviosta ¹	KiEL	TVR ²
2010	4 187	1 622	2 212	159	151
2011	4 405	1 630	2 264	163	138
2012	4 695	1 654	2 406	172	142

¹ Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

² Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden työntekijöiden ja viranhaltioiden eläkkeitä koskevien eläkejärjestelmien maksutulo oli 68 milj. euroa vuonna 2012.

			YEL ja MYEL yhteensä	Valtion osuus ¹	
	YEL	MYEL		YEL	MYEL
2010	774	160	934	97	501
2011	879	164	1 043	44	525
2012	973	171	1 144	23	557

¹ Tilastovuonna maksetut valtion osuudet.

Taulukko 6.

Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet, milj. euroa.

	TyEL liikekulut	ETK	Yhteensä	MEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2010	313,4	35,3	348,8	7,8	0,2	8,0
2011	305,5	34,4	339,9	7,2	0,1	7,3
2012	329,3	26,2	355,5	6,2	0,1	6,3

	KuEL liikekulut	ETK	Yhteensä	VaEL liikekulut	ETK	Yhteensä	KiEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2010	52,2	6,2	58,4	24,5	2,8	27,3	5,6	0,2	5,8
2011	42,7	5,6	48,3	27,1	2,4	29,5	5,3	0,2	5,5
2012	49,0	4,3	53,3	24,7	1,7	26,4	4,4	0,1	4,5

	YEL teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	MYEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2010	54,4	2,5	56,9	15,7	0,8	16,5
2011	58,1	2,7	60,8	15,2	0,7	15,9
2012	61,9	2,1	64,0	15,9	0,5	16,4

Liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. TyEL:n mukaiset liikekulut on laskettu vähentämällä eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaisista liikekuluista YEL-laskuperusteiden mukaiset teoreettiset hoitokulut. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman MATA- ja LUTU-kuluja.

Taulukko 7.

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet, milj. euroa.

	TyEL-vakuuttajat	Merimies-eläkekassa	Keva-kunta- alat	Keva- valtio	Keva- kirkko	Keva- muut	YEL- vakuuttajat	Mela	Yhteensä
2010	10 120	129	3 450	3 547	145	115	1 112	744	19 360
2011	10 668	132	3 692	3 653	156	121	1 196	772	20 390
2012	11 448	140	4 015	3 828	170	131	1 307	816	21 854

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 8.

Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno, milj. euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2010	10 514	149	3 117	3 674	139	115	812	639	19 360
2011	11 096	154	3 537	3 804	148	122	863	666	20 390
2012	11 919	163	3 829	4 012	160	131	932	708	21 854

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 9.

Vastuuvelka eläkelaitosten tilinpäätöstiетоjen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL	Yhteensä	YEL	MYEL
2010	79 923	648	80 571	127	36
2011	79 623	659	80 282	129	44
2012	83 094	691	83 785	130	54

YEL:n vastuu laskettu ETK:ssa.

Taulukko 10.

Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja perustekorko, %.

	TyEL		MEL	
	Vakavaraisuusaste, %		Vakavaraisuusaste, %	
	huojennettu	ilman huojennuksia	huojennettu	ilman huojennuksia
2010	29,4	24,3	41,0	35,4
2011	22,3	17,4	36,3	30,8
2012	26,1	21,1	46,3	40,5

Vakavaraisuusaste = eläkelaitoksen toimintapääoma prosentteina vakavaraisuuslaskennassa käytetystä vastuuvelasta.

Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista.

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2010	3,5	4,5
2011	4,5	4,75
2012	3,25	4,0

Taulukko 11.

Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.

	Eläkevakuutus-yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Kaikki
2010	86,7	5,4	93,1	45,1	138,2
2011	84,7	5,0	90,6	45,6	136,3
2012	90,9	5,4	97,3	52,3	149,6

Lähde: TELA (www.tela.fi 20.11.2013).

Taulukko 12.*Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.*

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Rahamarkkinasijoitukset	4,9	8,6	6,7	6,3	11,8	7,9
Lainat	9,2	7,8	6,6	1,6	1,9	2,4
Joukkovelkakirjat	28,0	32,1	32,4	35,6	36,7	38,4
Kiinteistöt ja osakkeet	12,2	13,1	12,9	16,2	15,5	13,9
Hedge-rahastot	6,1	6,0	6,2	2,9	3,1	2,7
Muut osakesijoitukset	6,1	8,2	9,2	3,4	4,0	4,1
Noteeratut osakkeet	33,7	24,1	26,1	33,9	27,0	30,6
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Rahamarkkinasijoitukset	4,9	8,8	6,8	4,9	6,8	5,8	4,9	8,1	6,4
Lainat	8,7	7,4	6,3	2,3	1,8	1,4	6,6	5,6	4,5
Joukkovelkakirjat	28,3	32,2	32,6	39,2	41,0	41,1	31,9	35,2	35,6
Kiinteistöt ja osakkeet	12,6	13,4	13,1	5,4	6,6	6,4	10,2	11,2	10,8
Hedge-rahastot	5,8	5,8	5,9	1,3	1,7	1,9	4,4	4,4	4,5
Muut osakesijoitukset	5,9	8,0	8,8	3,3	3,8	4,8	5,0	6,6	7,4
Noteeratut osakkeet	33,8	24,4	26,5	43,7	38,2	38,6	37,0	29,0	30,7
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: TELA (www.tela.fi 29.11.2012).

Taulukko 13.*Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, %.*

	Eläke- vakuutus- yhtiöt	Eläke- säätiöt	Eläke- kassat	Merimies- eläke- kassa	Keva	Valtion eläke- rahasto	Kirkon keskus- rahasto	MELA	Yhteensä
2010	10,6	11,9	12,3	13,7	12,3	11,7	13,8	11,6	11,2
2011	-2,9	-5,3	-4,3	-2,0	-1,6	-2,3	-4,3	-3,0	-2,3
2012	8,2	11,8	10,3	11,3	12,9	11,3	12,3	12,7	9,8

Lähde: TELA ja Eläketurvakeskus.

Taulukko 14.

Sijoitustuotot käyvin arvo in keskimäärin vuosilta 1998–2012 ja 2008–2012, %.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998–2012	5,1	6,0	5,5	5,3
2008–2012	2,6	2,6	3,9	3,0

¹ Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi, 20.11.2013).

Taulukko 15.

Työeläkejärjestelmän rahavirrat, milj. euroa.

2011	TyEL	MEL	YEL	MYEL	KuEL	VaEL	KiEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	92 317,5	774,1	127,2	35,8	29 440,0	13 978,0	957,1	137 588,7
Vakuutusmaksut	11 091,6	55,1	879,0	163,5	4 405,7	1 629,8	162,8	18 387,5
TVR-maksu	424,8	2,3	.	.	135,2	4,7	4,3	571,3
Siirrot	-24,4	-0,1	.	.	.	25,7	.	1,2
Valtion osuus	.	51,5	48,2	525,0	.	2 264,0	.	2 888,7
Maksetut korvaukset	-11 268,3	-108,6	-867,6	-665,9	-3 520,2	-3 800,4	-148,1	-20 379,1
Kokonaisliikekulut	-339,9	-7,3	-61,4	-15,9	-48,3	-20,7	-5,5	-499,0
Sijoitustuotto	-2 742,3	-15,0	.	.	-486,2	-324,9	-38,6	-3 607,0
Muu	28,4	-0,1	3,9	1,5	0,1	20,8	0,0	54,6
Eläkevarat 31.12	89 487,4	751,9	129,3	44,0	29 926,3	13 736,0	932,0	135 006,9
2012								
Eläkevarat 1.1.	89 487,4	751,9	129,3	44,0	29 926,3	13 736,0	932,0	135 006,9
Vakuutusmaksut	11 824,4	57,2	972,6	171,3	4 695,6	1 654,1	171,8	19 547,0
TVR-maksu	414,7	2,2	.	.	124,9	5,8	4,1	551,7
Siirrot	-11,9	0,0	.	.	.	29,9	.	18,0
Valtion osuus	.	53,9	13,5	557,4	.	2 405,5	.	3 030,3
Maksetut korvaukset	-11 903,2	-114,1	-919,6	-705,7	-3 821,8	-4 009,2	-159,8	-21 633,4
Kokonaisliikekulut	-355,5	-6,3	-64,1	-16,4	-53,3	-21,1	-4,5	-521,2
Sijoitustuotto	7 380,5	83,9	.	.	3 875,0	1 566,3	102,4	13 008,1
Muu	-220,8	4,2	-2,2	3,8	0,1	-8,3	-0,1	-223,2
Eläkevarat 31.12	96 615,6	832,9	129,5	54,4	34 746,9	15 359,0	1 045,9	148 784,2

Taulukko 15 on koottu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista siten, että vuoden alun eläkevaroihin on lisätty/vähennetty vuoden aikana tapahtuneet suoritukset kuten kerätyt vakuutusmaksut ja saadut sijoitustuotot sekä maksetut korvaukset. Tämän laskennan tuloksena on päästy vuoden lopun varoihin.

Taulukon kohta ”siirrot” sisältää VaEL:n ja TyEL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvät siirtymämaksut. Lisäksi se sisältää vuonna 2011 TyEL-eläkelaitoksille palautetun sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa kustannustenjakoperusteissa määritellyn luottovakuutuksen ylitteen sekä Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan selvityspesästä realisoituneiden varojen hyvitykset. Eri tilastolähteiden käytöstä aiheutuvat erot on koottu taulukon kohtaan ”muu”.

Taulukko ei sisällä Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkeitä koskevia tietoja.

Lähde: www.etk.fi (Vakuutusmatemaattiset palvelut › Tilastotietokanta › Työeläkkeiden rahoitus ja kustannustenjako › Rahavirta, 20.12.2013).

